

Geacht bestuur,

Eerder adviseerden wij u in een [tussenbericht](#) en [brief](#) ter voorbereiding op het overhedenoverleg om te komen tot oplossingen op de korte termijn voor de structurele kortingen waar gemeenten zich mee geconfronteerd zien. Zoals beloofd komen wij nu met een aantal concrete stappen waarmee we hopen de noodzakelijke kanteling in de financiële en bestuurlijke verhoudingen tussen rijk en gemeenten te maken voor verbetering van deze relatie voor de langere termijn. De vijf stappen geven grotendeels een vervolg en verdere invulling aan de [afspraken](#) die voortkomen uit het overhedenoverleg en zijn dan ook bedoeld voor zowel de medeoverheden als het rijk:

1. Kom tot afronding van de financiële discussie, het moet weer over de inhoud gaan. Start in elk geval bij aantreden van een nieuw kabinet met een schone lei, waarbij er geen additionele kortingen meer worden doorgevoerd.

Er is enorme behoefte aan duidelijkheid bij gemeenten over de financiële situatie na 2025. Dit gaat over het startpunt: breng alle plussen en minnen in kaart, zoals het schrappen van de opschalingskorting en andere tekorten en maak een finale afrekening. Het gaat ook over de systematiek van indexering vanaf 2026 voor volume en prijs. Nu ligt er de koppeling met BBP als basis, welke redelijk lijkt, maar kom ook tot afspraken over ontwikkelingen die daarmee uit de pas lopen. Meest duidelijke daarbij zijn de zorgkosten Wmo door vergrijzing. Gebruik inzichten van een onafhankelijke partij, zoals het CPB, om dit vast te kunnen stellen. Werk samen varianten uit en benoem voor- en nadelen, die ook op de formatietafel landen zodat het nieuwe kabinet hier snel een beslissing over kan nemen.

2. Voer na het aantreden van een nieuw kabinet direct het gesprek om tot overeenstemming te komen over de verhouding tussen taken en middelen. Breng consequenties in kaart en bespreek deze.

Na afronding van de financiële discussie zal er overeenstemming moeten zijn over de financiële basis, waarbij er geen rekeningen vanuit het verleden hoeven worden meegesleept en structureel perspectief is voor structurele opgaven. De financiële ruimte die gemeenten krijgen bepaalt daarmee ook de grootte van de ambitie die verwacht kan worden. Beslissingen hierover hebben consequenties voor de wijze waarop gemeenten hun taken uitvoeren. Wees hierin transparant en eerlijk, dit vraagt ook vanuit gemeenten een realistische inschatting van wat haalbaar is. Dat is noodzakelijk om als gemeenten de betrouwbare partner van het rijk te blijven.

3. Spreek het rijk niet enkel in tijden van crisis, maar leg samen de basis voor herstel in de interbestuurlijke verhoudingen. Leef de Code Interbestuurlijke Verhoudingen na.

Voer naast de gesprekken gedurende het formatieproces en bij de start, jaarlijks een overhedenoverleg. Start ook de reguliere cyclus in mei en september voor het bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (BOFv) weer op.

4. Werk nu al aan oplossingen die voor de korte termijn lucht kunnen geven, zodat de grootste pijn wordt weggenomen en de grote opgaven centraal blijven staan. Laat de financieringsvorm aansluiten bij de rol die gemeenten daarbij hebben en geef de fondsbeheerders een centrale rol in de coördinatie van de geldstromen.

Komende voorjaarsnota ligt het schrappen van de opschalingskorting voor. Momenteel wordt gewerkt aan aanpassingen in de regelgeving waarmee gemeenten hun reserves gemakkelijker aan kunnen spreken als dekkingsmiddel. Aanvullend verdient het de moeite de fondsbeheerder te dwingen de veelheid aan incidentele middelen van departementen te coördineren en waar mogelijk te bundelen.

Deze incidentele en verkokerde wijze van financieren werkt een integrale benadering tegen en vergroot de verantwoordingslasten van gemeenten. Het draagt niet bij aan de mate waarin opgaven effectief en efficiënt worden aangepakt. Weeg jaarlijks of de financieringsvorm nog voldoende passend is en breng het waar mogelijk onder in de algemene uitkering.

5. Start het gesprek over verbeteringen in het stelsel die meer tijd en aandacht vragen. Werk zaken uit, ter besluitvorming aan een nieuw kabinet, welke de gelijkwaardigheid tussen rijk en gemeenten versterken.

Wij zien een aantal ontwikkelingen voor ons waarmee de interbestuurlijke verhouding, ook financieel, tussen rijk en gemeenten aanzienlijk versterkt kan worden:

- **Uniformeer het boekhoudstelsel**
Voor meer begrip voor elkaar zou het enorm helpen als ook het rijk de stap zet naar een begrotingsstelsel van baten en lasten, zoals ook de medeoverheden doen.
- **Borg de normeringssystematiek in de wet**
Om elke regeringsperiode de onzekerheid weg te nemen en gemeenten te waarborgen tegen eenzijdige ingrepen, is het wenselijk de normeringssystematiek in de wet vast te leggen.
- **Laat de kosten voor uitvoering van nieuwe taken onafhankelijk doorrekenen**
Borg dat indien, na weloverwogen besluitvorming over inhoud en uitvoering, taken gedecentraliseerd worden hier ook een passende vergoeding tegenover staat. Laat dit altijd onafhankelijk doorrekenen om wensdenken te ondervangen.
- **Geef gemeenten een alarmknop d.m.v. een vorm van geschillenbeslechting**
De Code Interbestuurlijke Verhoudingen kent geen escalatiemogelijkheden indien het rijk en medeoverheden er samen niet uitkomen bij (financiële) geschillen. Voeg dit alsnog toe om dit te gebruiken indien dit nodig is en stilstand te voorkomen.
- **Investeer in de samenwerking en kennis van elkaars (financiële) wereld**
Door meer kennis en kunde over de financiën van de medeoverheden op rijksniveau en andersom kunnen bepaalde vooroordelen van elkaar mogelijk worden weggenomen. Zoals rondom positieve rekeningresultaten of het uitkeringsstelsel. Idealiter ligt deze kennis niet alleen bij de fondsbeheerders, die hun rol vooral invullen als penningmeester, maar bijvoorbeeld ook bij de directie Algemene Financiële en Economische Politiek (AFEP).
Blijf daarnaast ook investeren in de kwaliteit van gemeenten en regio's, door van elkaars goede voorbeelden te leren en de juiste schaal te kiezen voor opgaven.

We hopen met deze brief een positieve impuls te bewerkstelligen in de interbestuurlijke verhoudingen. Door meer samen op te trekken met begrip voor elkaars uitgangspunten kan de overheid worden versterkt, wat wij noodzakelijk zien om de grote maatschappelijke opgaven het hoofd te bieden.

Hoogachtend,

Leden van de taskforce

Alexander Rinnooy Kan (voorzitter)

Guusje ter Horst

Ank Bijleveld-Schouten

Pieter Litjens

Simon Fortuyn

Maarten Allers (adviseur)